

ПОНЯТТЯ “ОСНОВНІ ЗАСОБИ” ТА КАНАЛИ ЇХ ВИБУТТЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Проаналізовано підходи до трактування поняття “основні засоби” та шляхи вибуття основних засобів на підприємстві

Постановка проблеми. Організація будь-якої підприємницької діяльності розпочинається з формування матеріально-технічної бази, відсутність якої робить неможливим ведення господарської діяльності підприємства. Функціонування господарської одиниці супроводжується не тільки оприбуткуванням, а й вибуттям основних засобів, яке відбувається різними шляхами. Зважаючи на роль місце основних засобів в діяльності підприємств, в науковій літературі приділено багато уваги теоретичним та практичним питанням їх обліку, проте єдиної думки, щодо визначення змісту терміну “основні засоби” та шляхів вибуття даного виду активів, науковцями не досягнуто, що і зумовлює актуальність даної теми.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз підходів до трактування поняття “основні засоби” та шляхів вибуття основних засобів на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням сутності поняття “основні засоби” займалися багато вчених, серед яких слід відзначити: В. Г. Андрійчука, Ф.Ф. Бутинця, Н.Г. Виговську, А.Г. Вознюк, М.Я. Демяненка, В.Г. Лінника, С.А. Николаєву, Я.В. Соколова, В.В. Сопка, Л.К. Сук, В.С. Сухарського, В.Г. Швеця та інших. Питання вибуття основних засобів розглядали у своїх працях наступні вчені: Н. Борщ, О.Ф. Вербило, С.Ф. Голов, Т.Н. Кондрашова, М. Пустовіт, О.П. Скирпан, Т.М. Ткаченко та інші. Аналіз досліджень і нормативної бази дає підстави стверджувати, що єдності в поглядах щодо тлумачення досліджуваного поняття не досягнуто.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними нормативними актами, що регулюють облік основних засобів в Україні є: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” [26] та Податковий кодекс України [25]. Підходи до трактування сутності основних засобів в українському законодавстві та за Міжнародними стандартами фінансової звітності (IAS) 16 “Основні засоби” [23] представлені в таблиці 1.

Таблиця 1. Підходи до трактування поняття “основні засоби” згідно правового регулювання

№ з/п	Нормативний документ	Визначення
1	2	3
1	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” [26]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) Об’єкт основних засобів – це: закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям до нього; конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій; відокремлений комплекс конструктивно з’єднаних предметів однакового або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс – певну роботу тільки в складі комплексу, а не самостійно; інший актив, що відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством

Продовження табл. 1

1	2	3
2	Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” (частина щодо основних фондів була чинна до 01.04.2011) [15]	Матеріальні цінності, що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких перевищує 1000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом
3	Податковий кодекс України (розділ III вступив в дію з 01.04.2011) [25]	Матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)
4	Міжнародний стандарт фінансової звітності (IAS) 16 “Основні засоби” [23]	Основні засоби – матеріальні об'єкти, які: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного звітного періоду

З таблиці видно, що до 01.04.2011 року визначення “основних засобів” дуже різнилося між П(С)БО 7 та Законом України “Про оподаткування підприємств”. По-перше, головна відмінність полягала в тому, що в законі розглядається поняття “основні фонди” замість засобів, по-друге, різнилась грошова межа віднесення до складу основних фондів об'єктів. У Податковому кодексі, в свою чергу, відмовилися від поняття “основні фонди” на користь “основних засобів”, що свідчить про наближеність Кодексу до положень бухгалтерського обліку. Проте, таке наближення не є повним, адже грошове обмеження віднесення до складу основних засобів залишилося, хоча і зросло від 1000 грн. до 2500 грн. Порівнюючи дефініції представлені в П(С)БО та міжнародних стандартах можна зробити висновок про їх подібність, яка зумовлена тим, що при написанні українських стандартів бухгалтерського обліку міжнародні стандарти використовувались як основа.

Систематизацію поглядів дослідників щодо сутності поняття “основні засоби” наведено в таблиці 2.

Таблиця 2. Визначення терміну “основні засоби” в літературних джерелах

№ з/п	Джерело	Визначення
1	2	3
1	Бойко В.М., Вашків П.Г. [3, с. 358]	Основні засоби – сукупність засобів праці, які функціонують у сфері матеріального виробництва в незмінній натуральній формі протягом тривалого часу та переносять свою вартість на заново створений продукт частинами в міру їх зношення
2	Борисов А.Б. [4, с. 487]	Основні засоби – засоби праці виробничого та невиробничого призначення. Характерною особливістю ОЗ, є участь в процесі виробництва тривалий час, в перебігу багатьох циклів, при збереженні основних властивостей і первинної форми, при цьому поступове зношування і їх вартість переносяться на продукцію, що виготовляється

Продовження табл. 2

1	2	3
3	Бланк І.А. [2, с. 227]	Основні фонди – сукупність матеріальних активів в формі засобів праці, які багаторазово приймають участь в процесі виробничо-комерційної діяльності і переносять на продукцію свою вартість частинами
4	Бутинець Ф.Ф. [5, с. 125]	Основні засоби - матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує один рік)
5	Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [11, с. 312]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство формує з метою використання їх у процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій і очікуваний термін корисного застосування яких перевищує рік
6	Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О. [14, с. 230-231]	Основні засоби – термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття “основні фонди”; матеріальні активи, утримувані підприємством з метою їх використання у процесі виробництва та реалізації товарів, виконання робіт чи надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік чи операційний цикл (якщо він довший за рік)
7	Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смвшенко Т.С. [13, с. 495]	Основні засоби – це сукупність матеріальних активів, які тривалий час у незмінній натурально-речовій формі використовуються у виробничому процесі
8	Кузнєцов В., Михайленко О. [21, с. 347]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх в процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (чи операційного циклу, якщо він перевищує рік)
9	Сухарський В.С. [33, с. 655]	Основні засоби (основні фонди) – це засоби праці виробничого і невиробничого призначення (будівлі, споруди, машини, передавальні пристрої, інвентар і т.п.), що беруть участь у процесі виробництва в продовж багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово (в міру зношення) переносять свою вартість на вироблену продукцію
10	Фаминского І.П. [35, с. 287-288]	Основний капітал, основні засоби, основні фонди – сума капіталу, вкладеного в сукупність матеріально-речових об'єктів і цінностей, що використовуються в процесі виробництва для впливу на предмети праці і їх перетворення в придатні до споживання продукти. Основний капітал приймають участь в багатьох циклах виробництва, служить протягом довгого часу й переносить свою вартість на вартість вироблених з його допомогою товарів поступово, по мірі зносу шляхом нарахування амортизації
11	Хом'як Р.Л. [38, с. 143]	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік). Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби визначені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”
12	Сердюк В.Н. [31, с. 125]	Основні засоби – засоби праці, ціна яких перевищує встановлений підприємством вартісний ценз, і термін експлуатації яких перевищує один рік (чи операційний цикл, якщо він більший за рік) в первісній натуральній формі як засоби праці (машини, обладнання, прибори та інструменти) чи як матеріальні умови праці (будівлі, споруди, інвентар)

На основі проведеного аналізу наукової літератури, можна зробити висновок, що більшість авторів під “основними засобами” розуміють матеріальні активи підприємства. Деякі автори ототожнюють поняття “основні засоби” та “основні фонди” зазначаючи, що вони є засобами праці які використовуються у виробництві протягом тривалого часу. Інші автори вважають, що основні засоби – це матеріальні активи, що використовуються лише у виробничому процесі, тобто більш ні на що вони впливу не мають, а це є невірним тлумаченням, адже основні засоби використовуються підприємством у всій його господарській діяльності.

Всі джерела вказують на те, що основні засоби повинні використовуватися тривалий час (а саме більше одного року чи одного операційного циклу). В податковому законодавстві основні засоби мають вартісну межу, що становить 2500 грн., а в бухгалтерському обліку вартісну межу підприємство встановлює власноруч і зазначає її в обліковій політиці підприємства.

Щодо поняття “вибуття основних засобів”, то більшість авторів дане поняття трактують як списання основних засобів внаслідок продажу, ліквідації, надзвичайних ситуацій та інших причин (табл. 3).

Таблиця 3. Поняття “вибуття основних” засобів в науковій літературі

№ з/п	Автор	Визначення
1	2	3
1	Азрилиян А.Н. [1]	Вибуття основних засобів – ліквідація, реалізація, передача іншим підприємствам і загибель від стихійних лих об’єктів, що значаться у складі основних засобів. Вибулі основні засоби списуються з бухгалтерського балансу за повною первісною вартістю або відновною
2	Загородній А.Г., Вознюк В.Л. [12]	Вибуття основних засобів – списання основних засобів за їх балансовою вартістю у разі їх повної зношеності, знищення внаслідок стихійного лиха чи аварії, безоплатної передачі іншим підприємствам, реалізації на сторону, недостачі під час проведення інвентаризації тощо
3	Карпінський Б.А., Герасименко О.В. [17]	Вибуття основних засобів – ліквідація, реалізація, передача іншим підприємствам і загибель від стихійних лих об’єктів, що значаться у складі основних засобів
4	Редько А.Ю. [29]	Вибуття основних засобів – ліквідація, реалізація, передача іншим підприємствам і загибель від стихійних лих об’єктів, що значаться у складі основних засобів
5	Фігурнов Е.Б. [36]	Вибуття основних засобів – списання основних засобів балансу підприємства у разі їх продажу, повної зношеності, знищення внаслідок стихійного лиха чи аварії, безоплатної передачі іншим підприємствам, недостачі

Як видно з таблиці, науковці описують вибуття основних засобів переважно як списання основних засобів у зв’язку з певними причинами. В навчальній літературі більшість трактувань даного терміну також стосується списання основних засобів. Проте деякі автори розглядають вибуття основних засобів з юридичної точки зору, а саме описують як втрату або передачу права власності на основний засіб іншим підприємствам.

Узагальнення підходів до трактування поняття “вибуття основних засобів” за трьома основними ознаками проведено в табл. 4.

Таблиця 4. *Визначення поняття “вибуття основних засобів” в науковій та довідковій літературі*

№ з/п	Ознака Автор	Останній етап життя основного засобу	Списання з балансу внаслідок реалізації, безоплатної передачі, ліквідації, нестачі, знищення при надзвичайних подіях	Передача, втрата права власності на основний засіб
1	2	3	4	5
1	Прохожая В.А. [27]	-	+	-
2	Голов С.Ф., Костюченко В.М. [9]	-	+	-
3	Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. [14]	-	+	-
4	Кондрашова Т. Н., Верига А.В., Петрушевський В.Л. [20]	-	+	-
5	Терехова В.А. [34]	-	+	-
6	Скирпан О.П., Полюх М.С. [32]	-	-	+
7	Вещунова Н., Фомина Л.Ф. [8]	-	+	+
8	Вербилко О.Ф., Корндрицька Т.П.[7]	-	+	-
9	Козлова Е.П., Парашутин Н.В. [19]	-	+	-
10	Вегера С.Г.[6]	-	+	-
11	Азрилиян А.Н. [1]	-	+	-
12	Шемшученко Ю.С.[37]	-	+	-
13	Кожинів В.Я. [18]	+	-	-
14	Редько А.Ю. [29]	-	+	-

Під “списанням”, в свою чергу, розуміється віднесення товарних та грошових цінностей підприємства до збитків з вилученням їх із балансу, зняття з балансового обліку. Списанню підлягають повністю зношені засоби виробництва, основні засоби, що вийшли із строю та безнадійні борги [28]. У тлумачному словнику С. І. Ожегова “вибути” означає перестати знаходитися або значитися де-небудь [24]. Кусайкіна Н.Д. розуміє під словом “вибувати” вихід зі складу чогось, залишати місце роботи, перебування, проживання, тощо [22]. Зауважимо, що під вибуттям можна розуміти переміщення всередині підприємства, тобто переміщення з одного структурного підрозділу до іншого.

Згідно п. 33 П(С)БО 7 об’єкт основних засобів вилучається з активів (списується з балансу) у разі його вибуття наслідок:

- продажу;
- безоплатної передачі;
- невідповідності критеріям визнання активом.

Фінансовий результат від вибуття основних засобів, незалежно від причини вибуття, визначається п. 34 П(С)БО 7 за правилом: вирахування з доходу від вибуття основних засобів їх залишкової вартості, непрямих податків і видатків, що пов’язані з вибуттям. Шляхи вибуття відображені у П(С)БО дуже стисло. В літературі виділяють наступні шляхи вибуття основних засобів: продаж, безоплатна передача, списання через моральний і фізичний знос, ліквідація в результаті аварії, стихійних лих та інших надзвичайних ситуацій, передача у вигляді вкладу в статутний капітал інших підприємств (рис. 1).

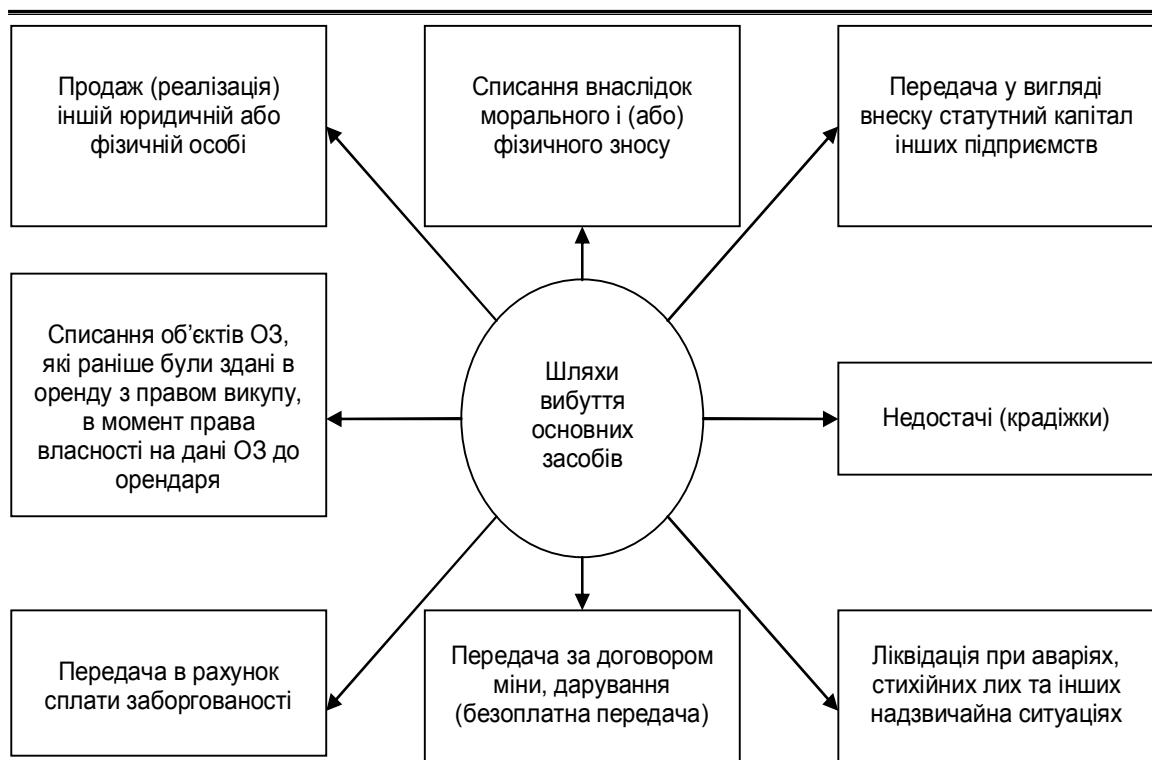

Рис. 1. Можливі шляхи вибуття основних засобів (складено за [30])

Більшість авторів у своїх працях сходиться на тому, що шляхи вибуття основних засобів за своєю методикою можна об'єднати у групи списання (ліквідації) та групу передача фізичним чи юридичним особам. До групи списання основних засобів можна віднести наступні канали вибуття: ліквідація у зв'язку з непридатністю, списання внаслідок морального чи фізичного зносу, знищення внаслідок надзвичайних подій, невідповідність критеріям визнання активом. В свою чергу, до групи передачі іншим особам (фізичним чи юридичним) можна віднести безоплатну передачу, повернення засновнику або правонаступнику, обмін на неподібні та подібні активи, продаж (реалізацію), внесок до статутного капіталу іншого підприємства (рис. 2).

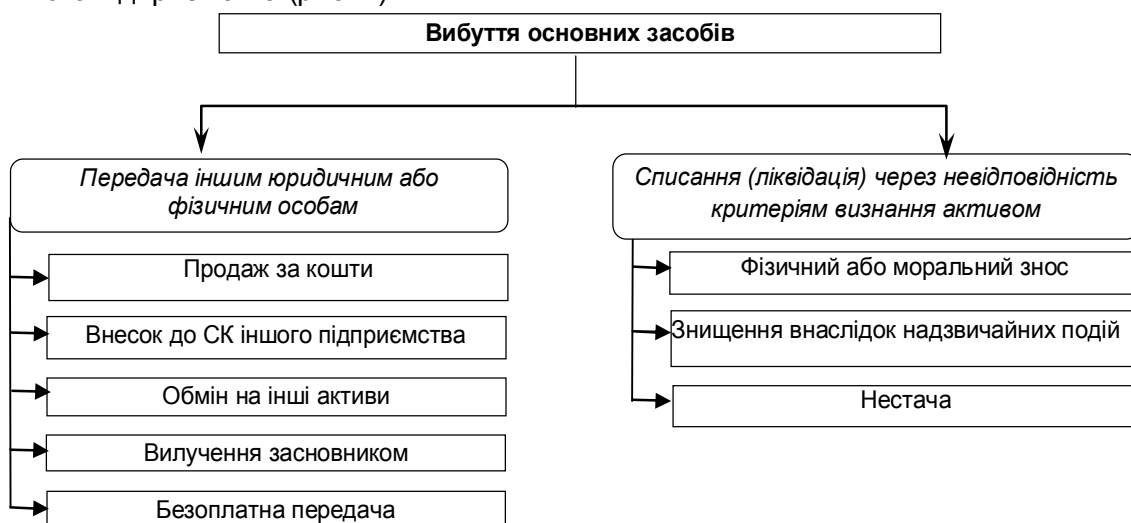

Рис. 2. Групи вибуття основних засобів (складено за [9])

Зінкевич О.В пропонує розглядати шляхи вибуття основних засобів з підприємства з точки зору отримання економічних вигод:

- операції, що передбачають отримання економічних вигод;
- операції, що передбачають втрати від їх здійснення;
- операції, що передбачають призупинення надходження економічних вигод [16].

Передача основних засобів іншим фізичним або юридичним особам передбачає дії, що призводять або до отримання економічних вигод (продаж за грошові кошти, передача у фінансову оренду, внесок до статутного капіталу іншого підприємства), або до понесення витрат, пов'язаних з вибуттям активів (безоплатна передача, виявлена нестача в результаті проведення інвентаризації, списання у зв'язку з невідповідністю визнання активами тощо).

Списання (ліквідація) основних засобів включає операції, що призводять до понесення витрат, пов'язаних з вибуттям (хоча певні операції одночасно можуть супроводжуватися отриманням певних вигод, наприклад, оприбуткування матеріальних цінностей, отриманих в результаті ліквідації об'єкта, або отримання інших активів в результаті здійснення операцій обміну).

Вилучення основних засобів з господарського процесу включає операції, що відображають вилучення об'єктів засновниками (результатом є зменшення величини власного капіталу підприємства) або тимчасове вилучення у зв'язку з припиненням випуску продукції, виконання робіт, надання послуг, що здійснювалося з допомогою таких засобів чи у зв'язку з необхідністю здійснення поліпшення об'єктів, яке потребує тривалого часу (капітальний ремонт, реконструкція тощо).

Висновки та перспективи подальших досліджень. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин законодавчі акти України з фінансового обліку та оподаткування не узгоджуються між собою у термінах, що застосовуються для характеристики засобів виробництва, та визначення їх шляхів вибуття. Хоча прийняття Податкового Кодексу посприяло зменшенню таких протиріч. Для усунення розбіжностей необхідно на теоретичному рівні чітко розмежувати змістове навантаження термінів “основні засоби”, “основні фонди” та “основний капітал”. В П(С)БО 7 доцільно більш чітко вказати про можливі прибутки (збитки), які можуть виникнути в результаті вибуття основних засобів різними шляхами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Азрилиян А.Н.* Большой бухгалтерский словарь / Под. ред. А.Н. Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 1999. – 574 с.
2. *Бланк И.А.* Словарь-справочник финансового менеджера / И.А. Бланк. – К.: “Ника-Центр”, 1998. – 480 с.
3. *Бойко В.М.* Бізнес: словник-довідник / В.М. Бойко, П.Г. Вашків. – К.: Україна, 1995. – 565 с.
4. *Борисов А.Б.* Большой экономический словарь / А.Б. Борисов.– М.: Книжный мир, 1999. – 894 с.
5. *Бутинець Ф.Ф.* Бухгалтерський словник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир ПП “Рута”, 2001. – 224 с.
6. *Вегера С.Г.* Бухгалтерский учет, анализ и аудит: [Учеб.-метод. комплекс для студ. спец. 250107 “Экономика и управление на предприятиях”] / С.Г. Вегера – Новополюк: ПГУ, 2005. – 316 с.

7. *Вербило О.Ф.* Бухгалтерський облік у менеджменті: зміст та методика навчання / [Т.П. Кондрицька, В.М. Ярошинська]; за ред. проф. О.Ф. Вербило. – [Частина друга. Фінансовий облік]. – К.: НАУ, 2006. – 696 с.
8. *Вещунова Н.* Бухгалтерский учет: [учебное пособие] / Н. Вещунова, Л.Ф. Фомина – М.: Финансы и статистика, 2000. – 496 с.
9. Фінансовий облік: [підручник] / Голов С.Ф., В.М. Костюченко, І.Ю. Кравченко, Г.А. Ямборко. – К.: Лібра, 2005. – 976 с.
10. Економічна енциклопедія: [У трьох томах]. – Т. 1. А-К. – Київ: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
11. *Загородній А.Г.* Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній., Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.
12. *Загородній А.Г.* Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній., Г.Л. Вознюк. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2005. – 174 с.
13. *Загородній А.Г.* Фінансовий словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовшенко Т.С. – [3-е вид.]. – К.: Знання, 2000. – 588 с. – С. 495.
14. *Загородній А.Г.* Облік і аудит: термінологічний словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О. – Львів: “Центр Європи”, 2002. – 671 с.
15. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” № 334/94-ВР від 28.12.94 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=334%2F94-%E2%F0>
16. *Зінкевич О.В.* Дослідження окремих питань методики обліку вибуття основних засобів // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції [“Облік, аналіз і аудит у сучасному бізнесі”] (27-28 травня 2004 р.) / Гончарук Я.А., Апопій В.В., Загорський В.С. – Львів: ПП “Компакт-ЛВ”, 2004. – 398 с.
17. *Карпінський Б.А.* Фінансово-інвестиційний словник: [навчальний посібник] / Б.А. Карпінський, О.В. Герасименко. – Львів: Магнолія Плюс, 2005. – 304 с.
18. *Кожинів В.Я.* Бухгалтерский учет: [пособие для начинающих] / В.Я. Кожинів. – [4-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Издательство “Экзамен”, 2003. – 832 с.
19. Бухгалтерский учет / Козлова Е.П., Парашутин Н.В., Бабченко Т.Н., Галанина Е.Н. – [2-е изд.]. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 576 с.
20. *Кондрашова Т.Н.* Бухгалтерский учет: [учеб.-метод. пособие] / Кондратова Т.Н., Верига А.В., Петрушевський Ю.Л. – Донецьк: ДонГУУ, 2005. – 260 с.
21. *Кузнєцов В.* Великий словник бухгалтера / В. Кузнєцов, О. Михайленко. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Х.: Фактор, 2005. – 532 с.
22. *Кусайкіна Н.Д.* Сучасний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс] / Н.Д. Кусайкіна, Ю.С. Цибульник. – Режим доступу: <http://www.hurtom.com/culture/music/6567-suchasniij-tlumachnijj-slovník-ukranksko.html>
23. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 “Основні засоби” [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.minfin.gov.ua/document/92427/МСБО_16.pdf
24. *Ожегов С.И.* Толковый словарь русского языка [Электронный ресурс] / И.С. Ожегов. – Режим доступа: <http://www.jobtoday.com.ua/slovar/slovo.php?gnm=4657>
25. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>
26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби” / Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0288-00>

27. Прохожая В.А. Основные средства: учет и налогообложение / Прохожая В.А. – Минск: Изд-во Гревцова, 2006. – 184 с.
28. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. – [2-е изд., испр.]. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 479 с.
29. Редько А.Ю. Справочник-словарь бухгалтера / Редько А.Ю., Барановская В.Г., Горбачева Т.В. и др. – К.: Друкар, 1996. – 178 с.
30. Семйон В.С. Бухгалтерський облік необоротних активів в Україні та Угорщині: порівняльний аспект: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: спеціальність 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / В.С. Семйон – Житомир, 2010.
31. Сердюк В.Н. Бухгалтерский учет: [учебное пособие] / В.Н. Сердюк. – [9-е изд., и доп.]. – Донецк: ДонНУ, 2009. – 595 с.
32. Скирпан О.П. Бухгалтерський облік: [навчальний посібник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти III-IV рівнів акредитації] / О.П. Скирпан, М.С. Полюх. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – 496 с.
33. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник / В.С. Сухарський. – Т.: Богдан, 2002.– 720 с.
34. Терехова В.А. Финансовый учет: краткий курс / В.А. Терехова. – Спб.: Питер, 2005. – 368 с.
35. Фаминский И.П. Внешнеэкономический толковый словарь / Под ред. И.П. Фаминского. – М.: ИНФРА-М, 200. – 512 с.
36. Фигурнов Е.Б. Управление предприятием: словарь-справочник / Е.Б. Фигурнов. – М.: Профиздат, 1990. – 336 с.
37. Шемшученко Ю.С. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. – К.: ТОВ “Видавництво “Юридична думка”, 2007. – 992 с.
38. Бухгалтерський облік в Україні: [навч. посібник] / За ред. Р.Л. Хом’яка, В.І. Лемішевського. – [6-е вид., доп. і перероб.]. – Львів: Національний університет “Львівська політехніка”, “Інтелект-Захід”, 2007. – 1200 с.